

NAIESTE HAAVAL

Marie Reisik,

Naisliidu juhataja, Riigikogu liige,
Rahvusliku Keskerakonna kandidaat
Tartumaa Rahvaerakonna nimekirjas.

Mõtted K. N. N. Ü. esimesest ülemaalisest kongressist.

K. N. N. Ü. esimene ülemaaline kongress 19.—21. märtsini kujunes suursündmuseks ühingute elus. Juba ettevalmistused, mis kestsid üle aasta, tõid elevust ja süvenemist. Nüüd, kongress lõppenud, võib selle tulemusi võtta tõendusena, et mineviku töö oli rajatud tugevale alusele ja et ühingud ka edaspidi tohivad jatkata tööd naiste elu rikastamiseks kodumaal.

Kongressist võtsid osa esindajad Tallinnast, Tartust, Pärnust, Narvast, Valgast, Võrust, Kohilast, Koerust. Külalisi tuli Rakverest ja Viljandist, kus K. N. N. Ü. töö rajamisel. Suur huvi kongressi vastu valdas kõiki ja see mõjus vaimustavalt — kogu kongressi kestel võis märgata suurt ühistunnet ja ühtmeelt. Liikmed väikestest ühingutest omasid alles kongressil õige mulje ühingust kui tervikust ja teisigi rikastas teadmine, et kõik oleme ühe suure pere liikmed. Ka väljaspool kodumaad, sõsarühingutes, mõeldi meile. Läti saatis kongressile 4 esindajat ja tervitusi läkitasid Ameerika sõbrad, Türgimaa, Hispaania ja teised ühingud. Nimetaksin veel üht kaugeltnud külalist. See on pr. Elsa Cedergren-Bernadotte — Rootsist. Tema andis kongressile erilise värvingu. Üleilmise ühingu esindajana tõi ta tervitusi ühingute keskkohast Genfist, aga Rootsi ühingult palju sõbralikke soovide. Kõik need aastad pr. Cedergren ehitas julgesti silda Rootsi ja Eesti vahel ja nüüd tuli ta ja kinnitas, et see sild on õige tugev. Tema sügavmõttelised ettekanded K. N. N. Ü. kristlikust eesmärgist, tõid esile selle eesmärgi kaks tähtsat külge: ühine ülesanne — hoida kokku, võidelda tõe, õigluse eest, mis valitsegu terves maailmas ja individuaalne ülesanne — kus Kristuse õpetuse järele peame tõstma iga üksiku isiku väärtust.

Kongress algas jumalateenistusega Jaani kirikus. Vaikuses koguti jõudu eelolevaks tööks, mis mahutas endasse tervet kodumaad, meie noori, meie rahvast. K. N. N. Ü. liikmed tundsid, mida suurem ülesanne, seda rohkem inimene vajab süvenemist, ühinemist Sellega, kelle päralt taevast ja maa, kõik inimesed.

Nii ettevalmistatud siirduti pidulikkudesse ruumidesse avamisaktusele. Ei saa jätta avaldamata salajast rõõmu, mida tunti härra riigivanema Jaan Teemant'i tulekust kongressile. Veel kaua räägiti sellest, mida ta ütles tervituskõnes: inimesed, tõsised kristlased on maa soolaks, usk on vägev jõud ja meie kodumaa vajab jõurikkaid inimesi. See oli meie Eesti rahva hääl, mis kostis rahva südame põhjast, edasi antud rahva esimese kodaniku kaudu. Palju sooje sõnu öeldi veel teistelt organisatsioonidelt. Kõik rõhutasid koostöö

tähtsust ja vajadust ühiselt võidelda kodumaa parima tuleviku eest.

Laupäeva õhtul korraldatud koosviibimine kujunes sõprusõhtuks. Siin oli aega vahetada mõtteid ja õppida tundma üksteist lähemalt.

Aktus ja pidulik koosviibimine olid kooreks töökoosolekutele, kus tulid arutusele mitmesugused ühingu ellu puutuvad küsimused. Ühingud esinesid aruannetega tehtud tööst — siin kuulsime meie tõsistest püüetest suhtuda eluliselt kõikidesse probleemidesse, mis tähtsad naisele. Selgus, et K. N. N. Ü.-l on Eestis ligi 3000 liiget. Tähtsamaks küsimuseks oli ühingutegehlaste, juhtide sekretäride treening. Siin avaldati soovi korraldada ka eelmise kümne aasta eeskujul suvikoole ja kursusi. Tähendati, et ühingu liikmeskonnas kasvab vastutus ja arusaamine ühingu sihtidest ja et ühing omab juhtkonna, kelle kätte võib usaldada töö.

Ettevalmistus kirjanduse kaudu on veel algastmel. Tehti ettepanek luua ühine keskkohast organisatsioonidele, kes huvitatud kristliku kirjanduse levitamisest.

Töölaiendamises taheti jääda endise põhimõtte juure — organiseerida uut ühingat ainult kohapealse kutse ja tarviduse järele.

Asjaajamise alla kuulus uue nõukogu valimine. 1925. aastast peale ühingute tööd juhatas mitteametlik ühingute edustus, nüüd anti ühingutele võimalus valida isikuid, kelle hooleks nad usaldavad töö kahe eelseisva aasta kestel. See nõudis põhjalikku mõtlemist ja kaalumist. Viimasel päeval järgnes siis ajalooline moment — esimese nõukogu valimine.

Nõukogusse valiti: Tallinnast — pr. A. Hermann, pr. M. Grosberg, pr. Laussen, pr. M. Barchova. Tartust — pr. Hünerson, pr. Inselberg. Narvast — pr. Mahlstein. Pärnust — pr. Kukk. Võrust — pr. Suursaar.

Uue keskasutise ülesandeks jääb K. N. N. Ü. organiseerimine, levitamine ja juhtide ettevalmistus — ülesanne, mis nõuab sügavat usku, avarat mõtlemist, lootust ja suurt armastust. K. N. N. Ü. liit astub uude arenemisjärku teadmise, et ühing on eluline ja kasvav, tänu elule ja enesosalgamisele, mis tema liikmed panevad tööse. Kindel on, et kongressi mõtted ei jäänud mitte Tallinna K. N. N. Ü. ruumesse, vaid neid kanti edasi üle terve maa ajakirjanduse ja kongressist osavõtjate kaudu.

Naiste hääleõiguse võitlus Prantsusmaal.

Prantsuse naistel, kes oma poliitilise hääleõiguse eest võitlevad, on ärevad päevad seljataga. Parlamendis võeti jälle kord päevakorda naiste hääleõiguse kü-
(Järg lhk. 60.)

Naiste Hääl

Eesti Naisliidu
Häälekandja

Ilmub
üks kord kuus

TELLIMISE HIND: Toimetaja: MARIE REISIK. Väljaandja: EESTI NAISLIIT. KUULUTUSTE HIND: 1 aasta peale . . . Kr. 2.— Toimetaja kodune aadress: S. Roosikrantsi 4—1. Tel. 453-81. 1 lehekülj . . . Kr. 30.—
1/2 aasta peale . . . „ 1.20 Toimetus ja talitus asub: 1/2 lehekülge . . . „ 20.—
Väljamaa tellimine „ 3.— TALLINN, SUUR KARJA T. 10—5. TELEF. 446-28. 1/4 lehekülge . . . „ 10.—
Üksiknumbri hind 20 senti. Avatud kella 12—2. **Üksiknumbri hind 20 senti.**
Tellimise hind koos „Eesti Naisega“ — aastas Kr. 5.—, 1/2 aastas Kr. 2.75.
Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ja teised lehetellimiste vastuvõtjad.

Mai 1932

Nr. 5

VI aastakäik

Otsustamine ligineb.

Veel mõni nädal ja hääleõigusliku naiskodaniku ees seisab otsustav küsimus, kellele anda oma hääl. Maailmavaateliselt kodanline ehk sotsialistlik, annab ta oma hääle loomulikult sinna, kus on rühmitatud tema maailmavaate kaitsjad, selle poolest ei teki kahtlusi vähemalt neil valijail, kes neis küsimustes iseendaga on jõudnud selgusele.

Vähem selge on küsimus naisvalijaile, kas peavad nad hääletama meestele või naiskandidaatidele. Mispärast naise osavõtt seadusandlikust tööst on tähtis ja ilmtingimata soovitatav, selle kohta on siin lehes küllalt ja veenvalt kirjutatud. Kuid ka igale selgepilguga ümbervaatajale peaks vastus olema valmis — naise mõju, tema sõna ja osavõttu meie seadusandlikule tööle on v a j a. Mitte ainult sellepärast, et kõik seadused samal määral kui mehi, puudutavad ka naisi, vaid et meie seadusandlus, üldse valitsemise töö, on ilmselt võtmas ebasoovitava kuju, mille tõkestamiseks on vaja uusi mõjusid, uusi ideesid. Sellepärast on naisvalija otsekohene kohus oma häält anda naiskandidaadile.

Nüüd on aga seisukord kord juba niisugune, et iga äraantud hääl läheb teatud erakonna nimekirjale, kes nimekirjade eesotsas seisavad, tähendab meestele, sest nimelt neid näeme meie esimestel kohtadel. Kuna aga naisvalijail tähtis on mitte ainult oma kodanikukohuse täitmine, vaid ka soovi rõhutamise, oma valituina näha nimelt naiskandidaate, siis jääb neile ainult üks tee, üks valiku võimalus. Nad peavad seda oma tahet avaldama kindlasti,

mõjuvalt. Nad peavad oma kandidaadid alla kriipsutama.

Üks kriips neljandale või viiendale kohale asetatud kandidaadi nime all ei tähenda palju. Suurem hulk kriipsutusi aga kõneleb selget keelt. Kõneleb nimelt seda, et just see kandidaat valijaile on meelepärane, soovitatav ja et nemad nimelt tema läbiminemisest loodavad täitmist lootustele. Sellepärast on teadlikule naisvalijale liginevate valimiste loosungiks k r i i p s u t a m i n e. Kriips kandidaadi nime all omandab praeguses seisukorras veelgi suurema tähenduse, kui ainult ühe soovitava isiku esiletõstmine. Ta on solidaarsuse akt, üksmeelne tahteavaldus, soov sundida arvestama enesega.

Niisugusest lähtekohast kaotab tähtsuse üks või teine „aga“, mis võidaks esile tuua ühe või teise kandidaadi isiku kohta. Kõik võimalikud arvestused ei kaalu üles seda ühte, tungivat nõuet, et naised peavad osa võtma riigi elu juhtimisest ja korraldamisest. Sõelumisi ja arvustusi võib esile tuua hiljem, kui tegelikud kogemused isikutega on suutnud tõestada arvustuste põhjendatust. Sellega ei ole tahetud riivata ühtki eelolevatel valimistel kandideerivatest naistest, vaid ainult ette jõuda võimalikkudele arvustustele. Kaalul on mitte ainult naiskandidaadid isiklikult, vaid põhimõtte. Naisvalija käes on tund näidata, kas ta lugu peab ja kaitseb seda põhimõtet, veenet naise töötarvilikkusest ja väärtuslikkusest!

Miks ma kandideerin Riigikokku ja miks ma kuulun keskerakonda?

Marie Reisik.

Osavõtt kolmeaastasest seadusandlikust tööst riigikogus õigustab ja ühtlasi sunnib esile küsimuse enesele, kas vajame naisi riigikogus, kas nende kaastöö seadusandluses on üldse tarvilik ja kas see võiks anda märgata-vaid tagajärgi.

Asjaolu, et uuesti nõus olen minema riigikokku, tõendab, et mina isiklikult usun naiste töö tagajärgedesse seal. Ainult peaks riigikogus olema naisi suuremal arvul, neid peaks olema igas riigikogu rühmas. Siis mõjustaks nad kindlasti palju tunduvamalt meie poliitilist elu ja mina usun selle mõju positiivsust.

Eriti praegu, viiendama riigikogu eel, mille kestel nähtavasti möödapääsematult arutusele tulevad mitmed naisele väga olulised seadused, nagu seda esijoones on uus perekonnaõigus, sellega seotud vallaslapse õiguslik olukord, arvatavasti ka hoolekande seaduse revideerimine ja kus ilmtingimata vist meie hariduspoliitika võetakse põhjalikule ümberhindamisele, tuleb tõsiselt kahjatseda, et meie erakondade nimekirjades leidub nii vähe naiskandidaate.

Usun, et naiskandidaatide väike arv ei ole tingitud kohaste naisjõudude puudusest, vaid selle põhjuseks on meie erakondade ükskõiksus naisvalija vastu.

Naiste poliitiline kohus on praegu tõendada, et nad tahavad näha naisi omi esindajatena riigikogus. Kahjuks puuduvad mitmes maakonnas naiskandidaadid üldse. Seal aga, kus neid

leidub, peaksid naisvalijad näitama oma poliitilist tahet naiskandidaadi allakriipsutamise-ga. Tõendagu siis need kriipsutused naiste tahet ja olgu nad erakondadele näpunäiteks, et nad tulevikus peavad arvestama naisvalijatega senisest suuremal määral.

Olen sügavalt veendunud, et naised toovad riigikokku palju head ja ausat tahet, jõukül-last teguvõimet, tasakaalustavat leplikku meelt ja suuremat arusaamist meie rahva sotsiaalsest olukordadest, eriti aga naiste ja laste vajadustest. Tundub enesest mõistetavana, et naised, kes moodustavad üle poole meie riigi kodanikest, ei tohi puududa ka meie riigi kõrgemast ametlikust esinduskogust, milleks osutub riigikogu, vaid, et neil on meestega võrdne õigus olla seal ja mõjustada meie seadusandlust, milline on meie igapäevase elu korralduse aluseks.

Olen kuulunud rahvaerakonda, milline nüüd koos teistega on ühinenud rahvuslikuks keskerakonnaks, selle algusest peale. Keskerakond on meie kõige avaram erakond, tema haarab kogu meie rahva ja riikliku elu, tema ideoloogiat kannavad kõlblised töökspidamised ja sotsiaalne südametunnistus, mis silmas peab kõigi meie riigikodanike huviseid.

Olen vankumatult kindel, et sarnane üldriiklik erakond on meie riigis ainuõige ja hädavajalik selle õnnelikuks arenguks. Sellepärast kuulun keskerakonda, milline meil senini on ka ainukeseks erakonnaks, kus naiskodanikku hinnatakse üheväärselt meeskodanikuga.

Miks kandideerin keskerakonnas?

Johanna Päts.

Veendunud naisõiguslasena ja põhiseadusliku üheõigusluse tulise pooldajana tunnistan tarvilikuks naise osavõtu seadusandlikust tööst. Minu poliitilisi nõudmisi naisküsimuses rahuldab praegusel korral rahvusliku keskerakonna tegevuskava, milles on pühendatud terve peatükk küsimustele, mis puudutavad otseselt naise elulisi huviseid.

Rahvuslik keskerakond, tunnistades tarvilikuks kõikide loovate jõudude ühinemise riiklikuks ülesehitavaks tööks iseseisva Eesti rahvusliku tuleviku kindlustamisel, — leiab, et kõik riigikodanikud — nii mehed kui naised — peavad võtma osa riiklikust tööst põhiseadusega maksuma pandud üheõigusluse alusel.

Eriti praegusel raskel majandusliku kriisi ajal, mis nõub kogu rahva jõudude teadlikku tööle rakendamist üldise olukorra parandamise suunas, — ei tohi jääda eemale sellest tööst naised, kes on meie kodu loojad, rahva kasvatavad ning ühtlasi tähtsaks teguriks meie majanduslikus elus — ühelt poolt produtseerijana, teiselt poolt tarvitajana.

Sellepärast peab Rahvuslik Keskerakond eriti vajalikuks süvendada ja soodustada naiste osavõttu avalikust elust, saates nende esindajad meie seadusandlikku kogusse.

1. Keskerakond pooldab maksvate seaduste reformi, mida pole veel suudetud kooskõlastada põhiseadusega, nagu selleks osutub esijoones

meie **perekonna-õigus**, mis peab rajatama ühe-õigusluse põhimõttele.

2. Abielu instituut peab leidma kaitset ka teistes seadustes, **abielulistel ei tohi seadusandlikult kitsendada õigusi võrreldes vallalistega.**

3. Majandusellu puutuvate küsimuste lahendamisest ja rahvamajandust reguleerivate seaduste väljatöötamisest peavad osa võtma naised, sest meie rahvamajanduse alad on tihe- dalt seotud naise tööga. Mitte ainult toodete valmistamine, vaid ka tarvitamine on suurelt osalt naiste määrata, sest nemad on sise- kui ka väliskaupade tarvitajatena suure tähtsusega meie majanduselus.

4. Naiste ülesandeks on ka **võitlus alkoholi vastu**, mis ähvardab niihästi kodu (kui riiki, ja mille tagajärjel suur hulk teguvõimsaid isikuid kogu oma perekondadega langeb hoolekan- dealusteks, mis ühtlasi hävitavalt mõjustab meie rahva tervishoidu ja suurendab kuritegevust.

4. Naistele peab olema kindlustatud **juure- pääs kõikidele kohtadele riigi- ja omavalitsuse- teenistuses.**

6. Hariduse, lastekaitse, üldse kõigi sot- siaal-aladesse puutuvate seaduste väljatööta- misest on naiste osavõtt tarvilik, sest naine kui kasvataja, õpetaja ja hoolekandja on esijoones nende seaduste tegelikuks läbiviijaks.

Johanna Päts,

Naisliidu abijuhataja, Asutava kogu liige, Rahvus-liku Keskerakonna kandidaat Tööerakonna Tallinna nimekirjas.

7. Tuleb kaitsta ka vallaslapse õigusi. Kohtu poolt väljamõistetud vallaslapse ülalpidamise kulude tasumine tuleb kindlustada.

Mari Raamot,

Naiskodukaitse esinaine, Põllumeeste kogude ja koonduste kandidaat Tallinna nimekirjas.

Mari Raamot

jutustas meie ajakirja toimetusele järgmist:

Talus üles kasvanud, on ta alati suurt huvi tundnud maa vastu ja taotlenud põllutöökul- tuuri tõstmist. Juba vene ajal asutas ta tütar- laste põllutöökooli, kust väljus ligi 400 teadlikku taluperenaist eesti talusesse.

Tegeliku talupidajana on Marie Raamot töö- tanud mitmed aastad ja selle tõttu omab ta te- gelikes põllupidamisküsimusis avara silma- ringi.

Põllumeeste partei poolt väljatöötatud põhi- laused aitavad Marie Raamoti veendumuse ko- haselt kaitsta kõigekülgsemalt meie riigi ja rah- va huvisid. Selle veendumusega kandideerib ka Mari Raamot põllumeeste partei nimekirjas, lootes pääseda riigikokku ja oma jõu ja koge- mustega aidata kaasa riigi ülesehitavas töös.

Valimiseelseid mõttekilde.

Julie Steinmann.

Riigikogu naiskandidaadile võidakse asetada küsimused:

— Kust võtad, naine, julguse lasta end valida kõrvuti meeskodanikuga? —

— Millised on su teened kaasinimeste, kodumaa ja üldsuse ees? —

— Millised hüved töötad kätte võidelda naisvalijaile saades rahvasaadikuks? —

Julie Steinmann,

Naisliidu juhatuse liige, Rahvusliku Keskerakonna kandidaat Tallinna Rahvaerakonna nimekirjas.

Vastused võiksid olla:

— Julgust ammutan E. vabariigi põhiseadusest: seal on õiglaselt kõrvuti paigutatud mees ja naine kodanikuna.

— Teened? — Kui oleksid leiutatud täpsad kaalud kodanikuteenete suuruse ja tähtsuse kindlaksmääramiseks üldse, siis seaksin meeldi vaekausile endagi tagasihoidlikud teod, mis olen kogu elu kestes pühendanud kaasinimesele, kodumaale, hinnatagu ja võrreldagu neid õiglaselt ühe või teise hariliku meeskandidaadi ko-

danikuteenetega... Huupi ükski naine ise end ülistama ei hakka, ka mitte halvaks tegema. —

— Tootused naisvalijaile? — Kui oleksin demagoog, rahvameelitaja, siis hõiskaksin:

„Toon teile tähti taevast!” —

Aga ehk piisab sestki, et tahan olla väike-seks, kuid siiski kindlaks tähiseks tolle tee ääres, mis üle tõkete ning takistuste viib naist edasi täieliku, igakülgse, reaalse üheõigusluse ning üldise tunnustuse suunas? —

Nii kõneleb mõistus. — Tundekeel on erinev meeoleu poolest. Ta pajatab:

„Eesti — meie üldine lemmik — on haige juba mõnda aega. Ta pulss töötab loiuult: veri vaevalt ringleb soonis. „Nõid-Kriis” on toonud noorele Eestile raske tõve.

Mitte ainult keha pole haigestunud, vaid ka hing, sest et teda on mürgitatud väärtõdedega mitmelt poolt.

Arste on tõbisel palju Retsepte kirjutatakse ohtralt. Kutsutakse appi vahel ka välismaatarku.

Ent haige ei taha ometi alla võtta jalgu. Ei taha avada silmi laialt ning elurõõmsalt, et vastu vaadata valgusele, kevadele.

Millest tuleb see? — Vist seisab viga ravimise ühekülguses: mehed ja ikka mehed — igalpool ja alati...

Lubage tulla ka naisil kaasravijaiks. Laske neilgi vaadata haigele silma, — tõsiselt, julgustavalt ning ühtlasi hellalt.

Lubage puhuda igale valutavale kohale sooja hingeauru emahuulilt,

Emal hingeõhk, täis puhast, ennastsalgavat armastust, pehmendab, vähendab valu.

Ainult armastus ravib õieti, ainult armastus elustab.

Väike jaapani tütarlaps ütles eurooplasele, kes nimetas ta purunenud nukku elutuks: „Kas teie siis ei tea, et elab kõik, mida meie armastame?!” —

Eesti on ajutiselt haige, aga ta elab ja saab elama igavesti — nendele ja nende jõul, kes teda armastavad.

Meie kodumaa jääb püsima eesti tublide meeste ja eesti sügavhingeliste naiste ühisel jõul.

Miks peavad naised osa võtma Riigikogu tööst.

Hilda Reiman, vann. advokaat.

Teadlikumalt, kui kunagi varem on meie eesti naised viimasel ajal hakanud suhtuma oma kodaniku kohustustesse, aru saades, et meie põhiseadus andes naistele sama palju avalikke õigusi, kui meestele, paneb neile peale ka samapalju kohustusi, kohustusi, mis kõiki meie riigikodanikke ühiselt vastutavaks teevad meie riigi heakäekäigu ja ühiskonna üldhuvide eest. See oma vastutuse äratundmine peab meie naistele selge olema just praegusel ajal, kus meie riiklikus elus valimiste ja rahvahääletuste tõttu ees seisab terve rida tähtsaid sündmusi ja seda ajal, kus kõisugu majandusliikkude raskuste ja tööpuuduse tagajärjel kodanikud eriti suuri nõudmisi panevad riigi seadusandliku ja valitsusvõimu esitajatele, et need abinõusid leiaksid majandusolude parandamiseks.

Ei ole nagu küllalt sellest, et naised aktiivselt osa võtaksid valimistest, mida nad senini ka enam-vähem rahuloldavalt on teinud, vaid naised peavad ka selle poole püüdma, et nad saaksid osa võtta tegelikult tööst meie ühiskonna kasuks. Selleks on tarvilik, et meie naistel oleksid oma naisesitajad seadusandlikus kogus. On ju ilmne, et riigikogu liikmed ainult siis tõelikult rahvatahtmise esitajad on ja rahva huvide kasulikku ja otstarbekohast tööd teevad, kui nad oma valijatega lähedas kontaktis seisavad ja side nende vahel ei kaoks. Kontakt aga naiskodaniku ja tema esitaja vahel Riigikogus oleks kahtlemata kindlam, kui see esitaja on naine, kelle poole valijal alati kergem on pöörata oma hädade ja soovidega.

Et naised osa võtaksid seadusandlikust tööst tulevases Riigikogus, on tarvilik juba selle tõttu, et selle Riigikogu üks tähtsamatest ülesannetest on otsustamine, missugusel kujul väljatöötamisel olev perekonnaseaduse uus eelnõu meil maksvaks seaduseks saab. Ja kuna praegu komisjonis väljatöötatud eelnõu ühelegi mõtlejale ja edumeelsele kodanikule vastuvõetav pole, siis on väga oluline, et naised ise seadusandlikust tööst osa võttes, 'valvel' saaksid olla, et see perekonnaseadus, mis põhjaneva tähtsusega on naiste õiguslikule seisukorrale meie riigis, nii abikaasade isiklike (kui ka vara vahekordade ja vanemate võimu teostamise reguleerimisel, kujuneks niisuguseks, et ta vastaks üheõigusluse põhimõttele, ja et seadusena maksuma pandud ei saaks sarnased ajavaimu ja kultuurivastased nähtused, nagu seda on eelnõus ette nähtud praeguse Abielu Sead.

§ 30 ärakaotamine, mis võimaldaks vastollu sattunud abikaasadel abielu ühisel palvel lahutada, ilma inetute süüdistuste ja protsessideta.

Ka teistel põhjustel oleks naiste osavõtmine seadusandliku kogu tööst rahva üldhuvides soovitatav, kuna naised, kui nad suuremal arvul oleksid esitatud, võiksid avaldada teatud kõlblist ja kasvatavat mõju tervele parlamendi

Hilda Reiman,

Vannutatud advokaat, Rahvusliku Keskerakonna kandidaat Tööerakonna Tartu nimekirjas.

koosseisule, juba seeläbi, et nad vähendaks mõnelgi korral erakondade politikast tingitud teravusi. Nad moodustaksid enesest teatud mõttes fraktsiooni väljaspool parteisid, sest kahtlemata tuleks naistel mõnegi küsimuse otsustamisel olla solidaarsed, vaatamata missugusesse erakonda nad ka ei kuuluks, mis enesega kaasa tooks leplikku vaimu ja heatahtliku koostöö eeskujuna terve Riigikogu töö jaoks. Seeläbi aga saaks osaltki kaotatud kihihuvilise klassivõitluse iseloom meie rahva esindajate seas, mis tagaks rohkem sirgjoonelist riiklike üldhuvide taotlemist Riigikogu töös.

Mis kohustab meieaja Eesti naist organiseeruma poliitiliselt?

Helmi Pöld.

Et meie rahvas oma äärmiselt rasket minevikku on suutnud kanda ja siiski püsima jääda rahvana, seda pannakse suurel määral Eesti naise arvele. Oma mehele hea, ustava elusililise, visa kaastöötajana igal alal, eriti aga hoolsa enmatsalgava ja hella emana on tunnustatud mineviku eesti naine. Toites oma last oma rinnaga, kõige raske töö kõrval teda ööd kui päevad hoolega hoides, saavutas ta tõsisasja, et noil rasketel aegadel laste surevus Eestis oli ometi väiksem, kui paljude teiste kaugelt soodsamates tingimustes elavate rahvaste juures.

Ei ole mingit põhjust oletada, nagu erineks praegusaja naine oma esiemast. Eesti naine, eriti kui ta on ema, oskab end ka nüüd küllalt pingutada ja maksma panna selleks, et kaitsta oma kallimat aaret — oma kodu ja sellega ühtlasi ühist eesti kodu — meie kodumaad. —

Veel enam, praegusaja mõtleja eesti naine näeb ka selgesti, mis tema võlgneb oma ajale, sellele arukordsele, suurele ajale, millesse

Helmi Pöld,

Naiste Karskusliidu juhataja, Rahvusliku Keskerakonna kandidaat Rahvaerakonna Tartu nimekirjas.

Kirjanduslik veste.

Kirjanduslikke uudiseid.

Viimasel ajal ilmunud algupärastest proosateostest väärrib tähelepanu varemvaadeldute kõrval kindlasti J. Kärneri „Moodne orjus”, mille aineks on äärmiselt ajakohane vekslivõlgadeprobleem. Teose peategelane, kirjanik Eerik Kivirähk on osalt enda kergemeelsuse, peamiselt aga heldel käel jagatud žiirode tõttu sattunud väljapääsmatusse olukorda. Majas pole enam sugugi raha, perekond lausa nälgib, kohustused pankade vastu ähvardavad neelata kogu elujõu, kuid sellest hoolimata ei vähene, vaid kasvavad lumeveermena. Viimsed riidehilbud lähevad vanakraamikaupmehele, kehv majakraam müüakse oksjoni teel. Raamatu lõpul näeme, kuidas Kivirähk naise ja lastega puupaljalt lahkuab oma kodust; kuid olgugi igasuguse väljavaateta ja ulualuseta jäänud, ei kaota ta siiski usku enesesse ja paremasse tulevikku, mis mõjub sümpaatselt, kui arvestada üldiselt valitsevat ja hädaldavat ellusuhtumist igapäevases elus, ajakirjanduses ja suurelt osalt ikka ka veel ilukirjanduses.

Kärner ei anna vekslivõlgadeprobleemile oma teoses mingit praktilist lahendust ega saagi anda. Ta vaid kirjeldab, missugusesse ummikusse viib see praegu nii moodne pahe perekonnatoitja ja te-

mast sõltuvad omaksed. Ta kirjeldab seda nii tumeda ja veenvais värves, et paratamatult tekib küsimus: kuidas aidata ummikusse sattunud kaasinimesi? Mis teha, et enam ei satutaks sellisesse olukorda? Kuis päästa erilisse kitsikusse suletud vaimutöötajad?

Teos tundub suurel määral põhjenevat isiklikel kogemustel. See on õigemini pihtimus kui romaan ja mõjub seetõttu uskumapanevalt, kuigi paiguti ka pisut pinnapealselt ja katkendlikult. Jutukäiguse on põimitud intiimseid loodusekirjeldusi, mis Kärneril alati hästi õnnestuvad; soojalt tuntud episoodide, mis käsitlevad peategelase suhtumist ta väikesesse tütresse; sõnaohtraid ja sapiselt piitsutatavaid mõttemõlgutusi kaasaegse poliitilise ja ühiskondliku elu pahede kohta.

Stiililt on teos kergesti loetav ja kannab spetsiifilist korralikkuse ja maitsekuse ilmet, kuigi ei puudu ruttamise jäljed, nagu olude sunnil kahjuks kõigi eesti kirjanike suuremais teostes.

O. Lutsult saime hiljuti kolmanda mälestiste-kogu: „Läbi tuule ja vee”, mis jätab mõnel määral kahvatuma mulje kui eelnenud köide, „Talvised teed”. Viist on põhjuseks siingi jälle too paratamatu ruttamise- ja ülepeakaela kiirustamise-vajadus, mis ei lase teoseid täisküpsuks saada. Kuid sellisenagi on „Läbi tuule ja vee” nauditav ja armas raamat täis sooja hellust, huumorikat elutundmist ja heatahtlikku enesealhindamist, —

Looja teda asetanud. Ta tunneb, et on suur õnn olla selle aja lapseks, milles on saanud rahvale iseseisvus. Kuid veel kindlamalt tajub eesti naine, et on mitmekordne kohustus elada noore riigi põhjapanemise, õigele alusele viimise ajajärgul.

Kõrgelt hindab eesti naine arusaaja, parima eesti mehe seisukohta, kes saades ise vabaks, kõigi õigustega kodanikuks oma riigis, ei keelanud samu õigusi ka oma kaaskodanikule — naisele.

See naine mõistab aga loomulikult, et need õigused, mis temale on antud, panevad tema õlgadele ka vastavaid kohustusi. Temale on selge, et peale endisaja naise vooruste — püsiva töö ja hoole omas kodus — temal jätkuma peab jõudu täieliseks vastutustundeks kõige eest, mis sünnib mei noores riigis.

Kuna praegusaja rahva- ja riigielu paratamatult juhib poliitiline erakond, siis ei saa ka eesti naine seista väljaspool erakonda, kui ta tahab oma õigekspidesid maksma panna. Mõo-

dapääsemata kohustuseks on igale mõtlejale naisele jõuda selgusele aluste suhtes, millele meie riik peab tugema ja siis ühineda ühemõtteliste. Kes kaasa ei tööta, on süüdi kaotustes. Kes vastutustundeta ühepäevaliblikana elab lihtsale elunaudingule, ei ole väärt suurt aega, millesse Looja teda asetanud. Kes loiduses ja ükskõiksuses päevi igavilku saadab, teenib õigusega tulevate põlvete etteheite kaotatud, asjata elatud elust.

Tõsine eesti naine tasub aga oma kohustuse praegusajale olles kogu oma südamega ja kõlblike jõuga kaasas Eesti ülesehitamisel ja kindlustamisel.

Tartus, 24. apr. 1932.

Eesti Sotsialistliku Töölispartei Tallinna naisimekirja esikandidaat on

Karoline Tulp,

kelle pilti kahjuks ei saanud avaldada.

kuigi see oleks vaid teeseldud alahindamine. Ainult Lutsule omase sõbraliku intiimsusega lükitakse meil lehekülgedel ritta pisukesi, kuid äärmiselt veenvaid pildikesi, mis meid õpetavad nägema kõige tavalisema ja igapäevasema elu ilusaid ja koguni luulelisi külgi. Ning mitte üksi neid nägema, vaid ka armastama; neist koguni lohutust leidma.

Nagu Lutsul on ammugi oma kindel koht eesti kirjanduses, nii on teatav kindel koht täita ka Mõtslasel ja Mälgi, kel vist kummalgi on juba omandatud oma alaline lugejaskond. Eriti väljapaistev ei ole ei Mõtslane ega Mälk, kuid kummalgi siiski on oma erilme; seda tõendavad ka mõlemi viimsed uudistooted: Mõtslase „Kevadised vood ja Mälgi „Kivine pesa”. Mõlemad raamatud kuuluvad pool-ajaviite, pool-õpetliku kirjanduse liiki; mõlemad on sedalaadi raamatud, mida võib-olla kuigi kõrgelt ei hinnata, kuid meelstasti loetakse. Mõtslane on oma romaani sisuks seekord valinud ühe talu ajaloo, õigemini: ühe osa selle ajaloost seoses noore taluperemehe lapse- ja noorpõlve üksikasjalise kirjeldusega. Jutukäik on pisut venitatud ja seetõttu paiguti igavavõitu. Mõned episoodid tunduvad ebatõepärastena, mõned kujud pinnapealselt nähtuina, kuid on ka häid lehekülgi ja kaasakiskuvaid peatükke. Mälgi romaan on sündmustikult kirevam kui Mõtslase oma, paiguti otse kinoline. Kujud pole ka siin kõik täitsa usutavad, jätavad hingeeluliselt ebaühtlase ja kat-

kendliku mulje. Mõlemat teost iseloomustab „happend”, mis vististi ei jäta lugejaid rahuldamata.

Lõpuks tahaks peatuda ühe erilist laadi raamatu juures, mis sisult pole romaan, kuid ometi paalub tugevamini kui tavaliselt romaanid. See on Aino Kallase Kogutud teoste IX. andena ilmunud reisukirjade-kogu „Maroko võlus” (Väikesed kirjad Marokost). Kui harilikult reisukirjad jätavad kas enam või vähem katkendliku mulje alalise kohavahetuse tõttu, siis annab see raamat tiheda kujutelma teatavast kitsamast maaalast, teatavaist väga mitmelt vaatekohalt nähtud, arvult vähestest inimestest. Seetõttu saabub mulje, et me neid kirju lugedes mitte ei libise üle kõnealustest kohtadest, vaid süveneme neisse, koduneme neis. Tulemuseks on tunne, et me pole autoriga koos reisinud Marokos, vaid oleme elanud Marokos, oleme kogunud seal sõpru. Raamat ei too me silme ette mitte üksi maad, vaid lähendab meile ka maaelanikke; ja mitte nimetu üldise massina, vaid üksik-isikutena, kellega tutvume seda intiimsemalt, et raamatusse on jäädvustatud ka nende päevapildid. „Maroko võlus” on väärtuslik lisa me reisumuljeid kujutavale kirjandusele. Lõbuga loeb seda igaüks, kes on huvitatud kaugeist maist ja keda ühtlasi huvitavad intelligentse ning vaimliselt arenenud inimese intiimsed eneseväljendused.

M. Sillaots.

Desarmeerimise konverentsist.

Teiseks tähtsamaks komitee ülesandeks oli

allkirjade kogumine märgukirjadele,

mis esitati desarmeerimise konverentsile ja nende märgukirjade kogumine ning edasiandmine konverentsile.

Siin ei oleks huvitusest märkida, et ka Rahvasteliit omalt poolt väga kõrgelt hindas ja tunnustas naisorganisatsioonide poolt algatud tööd. Nii võttis vastu Rahvasteliidu täiskogu septembris 1931. a. resolutsiooni, milles väga soovitavaks peeti naiste kaastöö suurendamist ja seda just kahes sihis: esiteks, desarmeerimise konverentsi tööd ja teiseks, Rahvasteliidu töös üldse. Otsustati uurida naiste suurendatud kaastöö võimalusi, Informatsiooni saamiseks — kuidas naiste kaastöö suurendada, pööras Rahvasteliidu peasekretär Rahvusvaheliste Naisorganisatsioonide Desarmeerimise komitee, 22 teise rahvusvahelise naisorganisatsiooni ja juhtivamate naistegelaste poole järelepärimisega selle üle, mil moel oleks kaastöö suurendamine võimalik.

Järelepärimisele vastas Rahvusvaheline Naisorganisatsioonide Desarmeerimise komitee memorandumiga, milles toonitas, et naise kaastöö esimeseks tingimuseks on mehe ja naise tegelik üheõiguslus Rahvasteliidu töös ja palus: 1) Rahvasteliidu nõukogu teatada riikidele, et viimased kaaluks konverentsile ametlike naisdelegaatide saatmise küsimust; 2) leida teid, mil viisil kõrvaldada takistusi, mis üksikutes riikides maksvate seaduste tõttu üles kerkivad naisdelegaatide saatmise puhul; 3) anda Rahvusvahelise Naisorganisatsioonide Desarmeerimise komiteele täieline informatsioon desarmeerimise tööst ja 4) konverentsi president määraku Desarmeerimise konverentsi ajal üldkoosolek, kus antakse pidulikult üle rahu heaks korjatud allkirjad.

Allkirju on kogutud Rahvusvahelise Naisorganisatsioonide Desarmeerimise komitee poolt neljale märgukirja üksusele: 1) Rahu ja vabaduse Rahvusvahelise Naisteliidu, briti tekst; 2) Rahu ja vabaduse rahvusvahelise Naisteliiga kontinentaaltekst; 3) Rahvusvahelise Hääleõiguseliiga tekst ja 4) „Cause and Cure of War“, Ameerika rahvusliku komitee tekst. Sisuliselt ei läinud need neli märgukirja üksteisest palju lahku. Nii näiteks nõuab esimene tekst — „üleüldset desarmeerimist“, teine — „täielikku ja üldist desarmeerimist“, kolmas kirjutab ette — „esimest ja tõeliselt tuntavat desarmeerimist“ ja neljas, mis tsirkuleeris peamiselt Ameerikas — „viibimatult väevähenduste kustuste maksmapanemist.“

Kõigi nelja petitsiooni järele on hääli üldse kokku tulnud 8.003.674. Kõige rohkem on hääli kogutud Inglismaal, siis Am. Ühendriikides ja Saksamaal. Kuid huvitavamad kui suurte riikide suured arvud, on just väikeste riikide arvud. Nii näiteks on kogutud Eestis 152.856 häält. (Eestis tsirkuleerisid 1) Rahvusvahelise Naisteliiga briti tekst, millel allkirju oli meilt 150.997 ja Rahvusvahelise Hääleõiguseliiga tekst — 1.859 häält). Eriti huvitav on meil kogutud häälte arvu kõrvuti seada naaberriigis Lätis kogutud arvuga. Nimelt on kogutud Lätis ainult 100 allkirja. Soomes 93.126 jne. Loomulikult on üksikutes riikides kogutud allkirjade arv selle maa naisorganisat-

sioonide agarusest ja üldisest rahva meeleolust. Ameerika naised on sõitnud autos Los Angeles'ist kuni Washingtonini, läbi 25 riigist ja 125 linnast, läbi kõrbete ja kaljumägede, kogudes allkirju. „Schweizer Frauenblatt“ kirjutab ühest mehest, kes on omale eesmärgiks seadnud 3000 allkirja koguda ja kui need koos olnud, jatkanud ta kogumist kuni 10.000-ni.

Allkirjade üleandmine

toimus 6. veebruaril, selleks määratud koosolekul. Sündmuse kohta kirjutab William Martin („Journal de Geneve“, 7. fevrier 1932). „Räägitakse palju avalikust arvamist. Keegi ei tea öieti, milline ta on — täna meie nägime seda.

Kell 9 hommikul kogunesid delegatsioonid Cynardi paleesse. 56 riiki seati tähestiku järele järjekorda. Iga delegatsiooni juhil käe ümber lint tema maa nime-tusega. Ja nii läksid kõik Elektoral paleesse, kus oli allkirjade üleandmine desarmeerimise konverentsile. Esimesena anti sõna Rahvusvaheliste Naisorganisatsioonide Desarmeerimise Komitee esinaisele miss Dingmannile, kes kõneles 45 miljoni naise nimel muuseas: „Naisühingute nimel terves ilmas toome Teile palveid. Meie ei saa neile vaadata sügavama ligutusega ja kui lihtsatele paberilehtedele, sest iga allkirja taga neil lehtedel seisab elav isik, inimene, kes ihkab rahu ja kellel on hirm hävituse eest, mida toob sõda tsivilisatsioonile ja inimekonnale... Tihti on poliitikameeste poolt toonitatud, et ilm ei ole veel küps desarmeerimisele — siin on vastus miljonitelt naistelt ja meestelt.

Miljonite nimel, kes ise, kui oleks võimalik, seisaksid siin, et kõnelda, ütlemine, et rahvad tahavad rahu.“

Edasi tuletab miss Dingmann meele, et praeguse raske majanduskriisi ajal kulutavad rahvad relvastustele 65 miljoni kuldfranki päevas ja ütleb — „kui nõutakse meilt ohvreid ülesehitavaks tööks, oleme valmis, kuid ohvreist, mis hävitust nõuavad, oleme väsinud ja meil on hinges igatsus uue ilmakorra järele ning meie loodame, et konverents viib meid sellele igatsusele sammu lähemale.“

Peale rahvusvahelise naiste organisatsioonide desarmeerimise komitee esitatisid veel paljude teiste rahvusvaheliste organisatsioonide delegatsioonid omad allkirjad, nõudes miljonite ja miljonite nimel ainult üht — desarmeerimist. Nii esitati 2 miljoni üliõpilase nimel allkirjad sõnadega: „Teie otsustate sõja, meie, noored, peame teda pidama — meie ei taha enam.“ Vander-velde kõneles 25 miljoni töölise poolt. M-me Sternbergh-Engering, Rahvusvahelise Katoliku Naiste Ühingu juhataja, kõneles 15 miljoni katoliku naise nimel. Titulescu andis üle Hollandi pressile 2,5 milj. allkirja. M. Dupuis — Inimõiguste Liiga poolt jne. Kümnete, sadade, tuhandete, miljonite esitajad... Ja iga allkirja taga elav inimene, kelle ainuke soov — rahvad desarmeerugu.

Kuidas rajada otstarbekohaselt Eesti naissporti?

Enam kehakultuuri — vähem võistlussporti, nii kirjutab prl. Raudkats ja lisab, et kõige otstarbekohasem oleks meil naiste spordimärgi korraldus läbi viia. Tundub, et prl. Raudkatsi seisukoht kõige radikaalsem on; ta ei arvusta ainult, vaid esitab kindla seisukoha neis küsimusis, millistes mehed vaid üldseisukoha avaldanud. Ja nii ongi loomulik. Ainult naise määrata on naisspordi ilme tulevikus. Prl. Raudkats on nimetanud maid (Skandinaavia), kust peaksime eeskuju võtma neis küsimusis. Jagan ka siin prl. R. seisukohta täiesti, mitte sellepärast, et tuttav olen nende maade naisspordi korraldustega (olen viibinud sellastel suve spordikursustel). Olen võinud kokkupuutuda ka Saksas suvekursustel nende (saksa) naissportlastega, kuid pean nimetama, et kuivõrd sümpaatne oli põhjamaa naissportlase tüüp (sportgirlid paremas mõttes), niivõrd ebameeldiv oli saksa naisportlane eestkätt just naisena.

Kordan, Saksa naissportlase ideaal on mees, s.t. meessportlane. Saksa Turn ja Sport Vereinde naisosakondi juhatavad, s.t. õpetavad mehed ja ka n.n. Vorturnerid on mehed. Need mees Vorturner'id on suurele enamusele saksa naistest, kes teevad spordiga tegemist, eeskujuks ja vaimustuse allikaks ning osavamad naised panevad palju kaalule, et olla sellise eeskujuga kehastus. Ja tagajärjed? Neid on võinud näha igauks, kes Saksamaal liikunud ja sealseid naissportlasi kohanud. Saksa naist ja naissportlast iseloomustab mõtleja ja kirjanik Graf H. Keyserling, ning too iseloomustus pole naisele mitte plussiks.

Oma mälestusis olen säilitanud saksa naise sellisena, missugusena teda nägin reisul: riietuselt mitte moodne, võiks öelda hooletu, higine nägu, tolmused tanksaapad ja seljakott. Seda, mida nimetame šarmiks, ei märganud nende juures. Kriipsutan siinkohal alla, et Berliinis võimlemis- ja spordipäeval, eriti toonitati seda, et saksa naine peab oma kehakasvatuse suuna muutma ja algama sellega, et tuleb leida õpetajad ja juhtijad naiste seast ja kontrollida võistlusspordi norme ning vastav korraldus ainult naiste täita jätta.

Meie naissport on õige väiksel määral hakanud sammuma Saksamaa eeskujul. Ja kui nüüd Saksamaal on tõsiselt soovitatud ja otsustatud suuna muuta, missugusele seisukohale asume siis meie ses küsimuses?

Kui omal ajal esimesed naisõiguste eest võitlejad nii isekalt just riietuse ja liigutuste kaudu oma mehelikkust toonitasid ja teravalt katsusid

end oma olemuselt sarnastada mehele, siis küsime, kas on praegusaja naine end arendanud vastavalt nende üritusile? Ei! Nood esimesed naisõiguste kättevõitlejad jäävad ajalukku teatavate karrikatuuritüüpideena. Pole ju läbilõõnud kaasaegse naise juures smoking, püstkrae ja sarvprillid.

Kui meil leidub naisi, kes rekordsporti kaitsevad, siis tundub, et kaitsjad ise kobavad vähe ummikus, kui nad sellelaadilist naissporti ka teistele kättevõidelda tahavad. Nende püüetes on sama palju eluvõõrsust, kui omal ajal neis naistes, kes poliitiliste õiguste kättevõitlemisel hülgasid mõnda oma soo ilmest. Viimased, kui nad end väliselt inetuks muutsid, et selle läbi naiselikke väärtusi eitada, töid ohvri; sest naine pidi, kui ta vabaks tahtis saada, kõige esiti erost enese suhtes hülgama, et mehe ees samaväärtusliku inimolevusena eksisteerida.

Miks peab praegune naine — võistlussportlane end arendama mehelikuks, s.t. miks peab ta harrastama rekordsporti? Missugune sotsiaalne kasu on sellest? Mass pealtvaatajana võistlustel ometi mingit kasu sellest spordist ei saa, vaid on just eemale tõrjutud neist tippsaavutusist. Sport on oma otstarbe täitnud siis, kui ta masside teenistuses on ning ainukesed pealtvaatajad spordiväljal on soorituste vastuvõtjad (kohtunikud). Praegusel ajal on selge, et naine võib hästi olla rippumatu vaimliselt, poliitiliselt ja majanduslikult hülgamata sellejuures oma soo ilmet ja otse selle vastu seda arendades ja tugevndades. Nii ei pruugi naine ka sportides kaotada sellest ilmest vähematki, kui ta sellejuures õieti mõtleb, s.t. lähtub sportides naise seisukohalt.

Minu arvates on põhjamaa naised oma sportimisele vastava vormi leidnud. Samuti tuleb see leida meil, sest pole mõeldav, et tuleviku naine saaks elus läbi sportimata. Tartu naisvõimlejate selts, kui puht naise kehakultuuri huvides tegutsev organisatsioon, arutas Eesti naisspordi korraldamise küsimust oma aasta peakoosolekul. Samal koosolekul valiti toimikond, kelle ülesandeks on: 1) astuda kontakti nende maadega, kus naisspordi alal teatud korraldused maksivad, 2) naisspordi vormid teadlikult läbi kaaluda ja esitada eesti naisspordi kavana.

Tartu Naisvõimlejate seltsi juhatajana pööran kõikide eesti naisvõimlejate ja naisvõimlemise õpetajate poole üleskutsega — võtta selles küsimuses seisukoht ja esitada ettepanekud. Loodan, et naisvõimlemise õpetajad kohapeal asuvad organiseerimistöele ja niiviisi ellu kut-

sutakse naiste võimlemise seltsid üle maa, alles siis võib meil naise kehaline kasvatus teatava ilme võtta ja just siis oleme elujõulised selleks, et teatavaid uuendusi üldiselt läbi viia. Harjutustundide juhatajad või seltsi juhatajad peaksid kord aastas kokku tulema, et mõnesuguseid põhipanevaid küsimusi ja uusi korraldusi ühiselt läbi arutada. Tartu naisvõimlejate selts tahab pärast järgmist peakoosolekut avaldada oma seisukoha eesti naisspordi korralduse kohta kõigile eesti naisvõimlejaile, Eesti spordi

keskliidule, ja kehalise kasvatus inspektorile. Kõige ideaalsem oleks, kui selle küsimuse otsustaksid võimlemise õpetajad (naised) ja avaldaksid oma seisukoha. Loomulik on, et selle ala organiseerimise keskpunkt asub Eesti Naisliidu juures, selleks on Liidul tarvis astuda kontakti naisvõimlemise õpetajatega. — Nii näen selle ala tuleviku korraldusi.

A. Borkmann.

Tartu naisvõimlejate seltsi juhataja.

KROONIKA.

(Algas 50 lehek.)

simus, seekord ühenduses üldise valimisõiguse muutmise kavaga. Vaenulikkus selle kava vastu sundis lahkuma Lavali valitsuse. Kutsuti ametisse Tardieu valitsus, kes, nagu teatatakse, tahab läbi viia naise poliitilised õigused.

See tahtmine, mida korduvalt on avaldanud valitsused ja rahvaesindus, on senini ikka leidnud kõige teravamast vastuseisu senati poolt. See vastuseis on olnud nii tugev, et naiste hääleõiguse eelkavasid isegi päevakorda ei lastud võtta. Senati seisukoht on arusaadav, kuna paljud selle liikmed on äärmiselt naistevaenulised. Aga päris arusaamatuks jääb eemalseisjale rahvaesinduse seisukoht, kus just sotsialistid ja radikaalsotsialistid, kelle programmi kuulub naiste üheõiguslus, on naiste hääleõiguse vastased. Seletatakse seda nii, et üldine valimisõiguse muutmise kava, nagu see esinud, on kardetav pahempoolsetele ja teiseks kardetakse, et prantslannad, kes väga usklikud, saavad toetama alalhoidlisi erakondi. Selle tõttu töötavad ka erakonnad, kelle poolt naised võiks loota kõige suuremat tuge, naiste hääleõiguse vastu. Kes aga kannatas sarnaste parteiliste kaalutluste all? Prantsuse naised, kes, hoolimata oma suurepärasest seisukohast maa majanduslikus ja ka vaimlises elus, poliitiliselt ikka edasi alaealiseks jäävad. Kuid, mida selgemini prantsuse naised näevad, et nende õigused muutuvad parteipoliitiliste kaalutluste asjaks, seda tugevamaks muutub nende tahe pääseda võidule.

Viimaste kuude jooksul kaaluti riigimaksude sreigi organiseerimist. Ja ikka tugevamaks muutub nende vool, kes tahavad „tegelikult“ võidelda, kuna palved ja märgukirjad, mida võitlusvahendina kasutatud, ei anna mingit tulemust. Naisadvokaadi Juliete Talandier ümber on kogunud suurel hulgal noori naisi, kes kõik on äärmiselt ärritatud sellest inetust mängust, mida politikamehed teevad naiste poliitiliste õigustega. See grupp on ühinenud prouade Brunshwig ja Malaterre-Sellier poolt juhitud „Prantsuse naiste hääleõiguse liiduga“ ja kayatseb võidelda käsikäes sellega. Juba on nemad senatis tegelikult esinenud oma tulevaste kavatsustega. Keskkosolekut langesid senaatorite auväärt peadele pealtkuulajate rõdult sedelite virnad hääleõiguse nõudmisega ja eriti tuline aktivistide esindaja Jane Valbot

oli enese enne senati koosolekut kettidega oma tooli külge kinnitanud ning keset koosolekut hüüdis ta valjusti, et senat peab võtma päevakorda naiste poliitiliste õiguste küsimuse lahendamise. Sellele järgnes üldine segadus. Politsei ei saanud viia välja agarat naist, sest see oli ketid oma istme külge ning võttis tükk aega, kuni teda saadi vabastada. Kogu prantsuse avalikkus tegi tegemist selle vahejuhtumisega ning selle tulemuseks oli suur huvi ksvamine naiste õiguste küsimuse vastu.

Siiski lükkas senat tagasi naiste hääleõiguse eelnõu.

Praeguse meeoleolu järele, mis valitsemas naiste hulgas, võib ennustada, et Prantsusmaal kordub võitlus hääleõiguse eest sel kujul, nagu seda pidasid enne sõda inglise naised.

Naiste kaastöö Rahvasteliidus.

Peale selle, kui Rahvasteliidu täiskogu mineval sügisel võttis vastu resolutsiooni, milles rõhutati naiste suurema kaastöö tarvidust Rahvasteliidus, pöördus Rahvasteliidu Nõukogu rahvusvaheliste naiskoondiste ja ka rahvusliste naisliitude poole üleskutsega, et nemad teeks ettepanekuid naiste kaastöö võimaluste kohta. Mõjukamad naiskoondised on nüüd oma vastused saanud. Nende ettepanekute hulgast on tähtsamad: 1. Naisorganisatsioonide esindajad peaks asjatundjatena osa võtma nii täiskogu kui ka komisjonide istanguist. 2. Naisorganisatsioonidele antagu õigus esitada läbirääkimiste ajal presidendile märgukirju, nõuandeid, seisukohti jne., eriti desarmeerimisküsimuste kohta; 3. Naisorganisatsioonidele võimaldatagu alaline kontakt delegaatidega.

Desarmeerimiskonverentsi juhatus, eesotsas presidendi Hendersoniga, arutas naiste kaastöö küsimust. Hispaania delegaat Madariaga pani ette moodustada majastest koosneva nõuandva komisjoni, milline töötaks koos konverentsiga. Sir John Simon ja Gibson olid selle vastu. Nende arvates oleks naiste kaastöö mõjukam, kui igasse delegatsioonide kuuluks ka vähe-malt üks oma maa valitsuse poolt nimetatud naine. Juhatus otsustas esitada konverentsile sellekohase ettepaneku.